ABBÂS BİN ABDULMUTTALİB (radıyallahü anh)

Peygamber efendimizin (aleyhisselâm), en çok sevdiği amcalarından. Abdulmuttalibin en küçük oğludur. Peygamber efendimizden üç yaş büyüktür. Bedir gazâsında düşman askeri arasında idi. Müslümanların eline esîr düştü. Kendisi için ve kardeşlerinin oğulları Ukayl ve Nevfel bin Haris için para verip kurtuldular. O yıl îmân etti. En son hicret eden budur. Mekke ve Huneyn gazâlarında Resûlullahın yanında bulundu. 32 (m. 652)'de 88 yaşında vefât etti. Bakî'de medfûndur. Uzun boylu, beyaz ve güzel idi. Abbasî halifeleri Hazreti Abbas'ın soyundandır.

Peygamber efendimiz, annesinin vefâtından sonra dedesinin yanına yerleştiğinde, Hazreti Abbâs ile çocukluktan itibâren beraber büyümüşlerdir. Böyle olmakla beraber Peygamber efendimiz, Hazreti Abbâs'a atası gibi davrandı ve onu babasının yarısı olarak kabûl etti. Çocukluğunda bir defa kaybolmuştu. Bunun, üzerine, bulunması halinde, Allahü teâlâya şükür olarak, annesi Kâ'be-i

Muazzama örtüsünü değiştirmeyi nezretmişti. Bulununca da adağını annesinin yerine getirdiği çocukluğuna âit bilinen tek vak'adır.

Hazreti Abbâs, gençlik devresinde, ticâretle uğraştı ve çok zengin oldu. Kardeşlerinin içinde en zengini oydu. Ticâret icabı yaptığı seyahatlerin birisinde, Yemen'e giderken beraberinde Peygamber efendimizi götürdüğü rivâyet edilmiştir. Kureyşin ileri gelenlerinden ve reîslerinden idi. Mescid-i Haram'ın

tamiratı ve gelen hacılara su dağıtmak (Sıkaye) vazîfesini yürütürdü. Müslüman olduktan sonra da bu vazîfeyi devam ettirdi. Hazreti Abbâs ve kardeşleri hac mevsiminde zemzem kuyusu önünde dururlar, isteyenlere kuyudan su çekip verirlerdi. Peygamber efendimiz İslâmiyyeti anlatmaya başlayınca Hazreti Abbâs muhalefet etmeyip, akrabalık şefkatinden dolayı Peygamber efendimize yardımda bulundu ve destek oldu. Medine'den müslüman olmak için gelenler Akabe'de Peygamberimizle buluştular. Hazreti Abbâs Akabe bîatinde müslüman olmadığı halde, Peygamber efendimizin yanında bulunup, orada bulunanların müslüman olmalarını teşvik edici, tesirli konuşmalar yaptı. Hazreti Abbâs, bîat etmek, için gelen bu topluluğa şöyle hitâb etti. "Ey Medineliler! Bu kardeşimin oğludur. İnsanların içinde en çok sevdiğim O'dur. Eğer, O'nu tasdîk edip, Allah'tan getirdiklerine inanıyor ve beraberinizde alıp götürmek istiyorsanız, beni tatmin edecek sağlam bir söz vermeniz lâzımdır. Bildiğiniz gibi, Muhammed (aleyhisselâm) bizdendir. Biz, O'nu O'na

inanmıyan kimselerden koruduk. O bizim aramızda izzet ve şerefiyle korunmuş olarak yaşamaktadır. O bütün bunlara rağmen, herkesten, yüz çevirmiş, size katılıp, sizinle beraber gitmeğe karar vermiş bulunmaktadır. Eğer siz, bütün Arab kabilelerinin birleşip üzerinize hücum ettiğinde, onlara karşı koyacak kadar savaş gücüne sahipseniz bu işe karar veriniz. Bu husûsu aranızda iyice görüşüp konuşunuz, sonradan ayrılığa düşmeyiniz. Siz, verdiğiniz sözde durup, Onu düşmanlarından koruyabilecek misiniz? Bunu lâyıkıyla yapabilirseniz ne âlâ. Yok, Mekke'den çıktıktan sonra O'nu yalnız bırakacaksanız, şimdiden bu işten vazgeçiniz ki, yurdunda şerefiyle korunmuş halde yaşasın" dedi. Medineliler ise: "Biz, Resûlullahı (aleyhisselâm) malımız ve canımız pahasına koruyacağız. Biz, bu sözümüzde sâdıkız" dediler ve Resûlullah efendimize (aleyhisselâm) bîat ettiler. Sonra Hazreti Abbâs: "Allahım! Sen onların, yeğenim hakkında verdikleri sözü yerine getirip onu korumak için ettikleri yemîni işiten ve görensin. Kardeşimin oğlunu sana emanet ediyorum yâ Rabbi" diyerek duâ etti.

Bedir savaşı sonunda Hazreti Abbâs, esîrlerle beraber Medineye getirilince, Peygamber efendimiz ona: "Ey Abbâs, kendin, kardeşinin oğlu Ukayl bin Ebû Tâlib, Nevfel bin Haris için kurtulmalık akçesi ödeyiniz. Çünkü sen, zenginsin" buyurdu. Hazreti Abbâs da, "Yâ Resûlallah, ben müslümanım, Küreyşliler beni zorla Bedir'e getirdiler" dedi. Resûlullah, "Senin müslümanlığını Allahü teâlâ bilir. Doğru söylüyorsun Allah sana elbette onun ecrini verir. Fakat senin işin görünüş itibariyle aleyhimizdedir. Sen kurtulmalık akçeni ödemen lâzımdır" buyurdu. Hazreti Abbâs, "Yâ Resûlallah, yanımda ganîmet olarak aldığınız 800 dirhemden başka servetim yok" deyince, Peygamber efendimiz: "Yâ Abbâs! Ya o altınları niçin söylemiyorsun?" buyurunca, O da "Hangi altınları" dedi. Peygamberimiz (aleyhisselâm) "Hani sen Mekke'den çıkacağın gün, hanımın Hâris'in kızı Ümm-ül-Fadl'a verdiğin altınlar! Onları verirken yanınızda sizden başka kimse yoktu. Sen, Ümmül Fadl'a "Bu seferde başıma ne geleceğini bilemiyorum. Eğer bir felâkete düçâr olup da dönemezsen şu kadarı senindir, su kadarı Fadl içindir, şu kadarı Abdullah için, şu kadarı Ubeydullah için, şu kadarı Kusem içindir" dediğin altınlar" buyurunca Hazreti Abbâs şaşırdı ve "Yemîn ederim ki ben bu altınları hanımıma verirken yanımızda kimse yoktu. Bunu nereden biliyorsunuz?" dedi. Peygamber efendimiz: "Allahü teâlâ haber verdi" buyurduğunda Hazreti Abbâs: "Senin Allahü teâlânın Resûlü olduğuna ve doğru söylediğine şehâdet ederim" deyip kelime-i şehâdet getirdi. Müslüman olunca, Peygamber efendimiz. Hazreti Abbâs'ı Mekke'de vazîfelendirdi.

Hazreti Abbâs müslüman olduğunu hiç kimseye söylemedi. Mekke'den müşriklere âit haberleri Peygamber efendimize bildirip, Mekke'de bulunan müslümanlara yardımcı olurdu. Bir mektûbunda Peygamberimizin yanına gelmek istediğini bildirdiğinde Resûlullah efendimiz Ona "Senin bulunduğun yerdeki cihadın daha güzel ve faydalıdır," buyurdular. 7 (m. 628) senesinde Peygamber efendimiz Hayber Yahudilerine karşı savaş ilân etti ve bu savaşın neticesinde müslümanlar galip geldiler. Hayber Zaferi'nden sonra, Hazreti Haccac bin Ilâtüssülem, Peygamber efendimizin huzûruna gelip: "Yâ Resûlallah! Benim Mekke'de bazı kimselerde ve hanımımda mallarım var. Bunları alıp size getirmek istiyorum. Mekkeye gidersem, müslüman olduğumu da bilmemeleri lâzım, yoksa vermezler. Bir de sizin hakkınızda uygun olmayan sözler söylemek icâb edecektir. Uygun görür müsünüz?" deyince Peygamberimiz izin verdiler. Hazreti Haccac doğruca Mekke'ye gelmiş müşriklere "Ey Arab kabileleri! Toplanın size mühim haberim var. Muhammedin Eshâbı, bir benzerini işitmediğiniz bir şekilde yenilgiye uğradı. Muhammedi de esîr ettiler ve dediler ki: (Muhammedi biz öldürmeyelim, Mekke'ye gönderelim de Mekkeliler öldürsün) dedi. Bunu işiten Mekkeliler çok sevindiler. Ve Haccac'a alacaklarını hemen fazlasıyla verdiler. Mekke'de bulunan Hazreti Abbâs bu haberi işitince bayıldı. Evine zor taşıdılar. Ayıldığında, kapının açık tutulmasını emredip üzüntüsünü kâfirlere belli etmemeğe çalıştı. Kapının önünde biriken müslümanların da ciğerleri paralandı, mahzûn oldular. Hazreti Abbâs kölesine "Haccac'a git. Acele bize gelsin" diye emretti. Hazreti Haccac, Hazreti Abbas'ın evine gelip: "Müjde, Ey Ebü'l-Fadl, Resûlullah (aleyhisselâm) Hayber'de zafere kavuştu. Ondan izin alarak buraya mallarımı almaya geldim. Bunu şimdilik kimseye söyleme. Ben Mekke'den çıktıktan üç gün sonra istediğine söyleyebilirsin" deyince Hazreti Abbâs sevincinden Hazreti Haccac'ın alnından öpüp, on köle âzâd etti. Hazreti Haccac Mekkeden çıktıkdan üç gün sonra Hazreti Abbas müşriklerin toplandığı yere varıp Hazreti Haccac'ın yaptığı hileyi söyledi ve "Kardeşimin oğlu Hayber'i fethetti. İçindeki ganîmet mallarını da Eshâbına paylaştırdı. Yahudilerin elebaşlarının boynunu vurdurdu" deyince müşrikler şaşkına döndüler. Müslümanlar da tasalı ve kaygılı halden çıkıp, sevince boğuldular.

Hazreti Abbâs Mekke'nin fethine dâir yapılan hazırlıkların son safhada olduğunu haber alınca, artık Mekke'de kalmasını

lüzumlu bulmayıp, fetihden az bir zaman önce Medineye hicret etti. Mekke’in fethinde Peygamber efendimizin yanında bulundu. Peygamber efendimizin, “Fetihden sonra hicret yoktur” hadîs-i şerîfi ile, en son hicret eden sahâbî Hazreti Abbâs olup Ebû Süfyânı, Hazreti Peygamberimizin yanına getirip müslüman olmasına da sebeb oldu. Mekke’nin kan dökülmeden feth edilmesi için çok çalıştı. Fethin öncesinde ve fetih sırasındaki üstün gayretleriyle başarıya ulaşıldı.

Hazreti Abbâs, Mekke’nin fethinden sonra yapılan Huneyn gazâsında da, Peygamber efendimizin yanından ayrılmadı. İslâm ordusu, sabah gün ışımadan çukur ve geniş bir vadiden aşağı iniyorlardı. Ancak düşman ordusu, daha önceden oraya gelmişti ve vadinin her iki yanında gizlenip pusu kurmuşlardı. Müslümanlar tam oraya geldiklerinde, düşman etrâftan saldırmaya başladılar. Müslümanlar ne olduğunu anlıyamadılar. Bir an için karışıklık oldu. Eshâb-ı kiramın çoğu dağıldığında, yalnız Hazreti Abbâs, Hazreti Ebû Bekir ve bir kaç kahraman ölmeği göze alıp; Peygamberimizin yanından ayrılmayıp geri dönmediler. O zaman, Resûlullah (aleyhisselâm) katırını düşmanın üzerine sürmek istedi. Hazreti Abbas, katırın dizginini, Hazreti Süfyân bin Haris de üzengisini tutup hızını kesmeğe ve Resûlullahın, (aleyhisselâm) Hevazin kabilesinin arasına dalmasına mani olmaya çalıştılar. Peygamber efendimiz, Allahü teâlânın dininin yok olacağına üzüldüğünden: “Yâ Abbâs! Sen onlara: “Ey Medineliler! Ey Semüre ağacının altında bîat eden sahâbîler!” diyerek seslen” buyurdu. Hazreti Abbâs iri yapılı ve heybetli idi. Bağırdığı zaman sesi çok uzaklardan duyulduğu için O da “Ey Medineliler, Ey Semüre ağacının altında Peygamberimize söz veren eshâb! Buraya toplanınız. Dağılmayınız” diye bütün gücüyle bağırdı. Bunu işiten Eshâb-ı kiram geri dönmek istedilerse de binek hayvanları öyle ürkmüşlerdi ki, bazı Eshâb hayvanlarını geri döndüremediler. Zırhını, kılıcını ve mızrağını alıp, binek hayvanlarından kendilerini atmak zorunda kaldılar. Müslümanlar toparlandılar ve şiddetli, bir muharebeden sonra, düşman askerlerinin çoğu öldürüldü. Bir kısmı da esîr alındı.

10. (m. 632) senesinde Resûlullah efendimiz (aleyhisselâm) Eshâbıyla Veda Haccına gittiler. Peygamber efendimiz, veda hutbelerinde, Hazreti Abbâs’dan bahsettiler... Faizin yasak olduğunu, ilk kaldırdığı faizin, amcası Hazreti Abbâs’ın faizi olduğunu bildirdiler.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), vefât edince Eshâb-ı kiramın (aleyhimürrıdvan) aklı başından gitti. Mescidde ağlaşmaya başladılar. Hiç kimsenin inanası gelmiyordu. Hazreti Ömer, Peygamberimizin mübârek vücudu şeriflerinin huzûruna gelip, mübârek yüzüne bakıp: “Resûlullah bayılmış, fakat baygınlığı çok ağır” deyip mübârek yüzünü örterek dışarı çıkıp “Her kim, Resûlullah öldü derse kılıcımla boynunu vururum” dedi. Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Abbâs bu konuda Eshâb-ı kiramla konuştular. Hazreti Abbâs mescide gidip: “Ey insanlar Resûlullahın (aleyhisselâm) “Ben vefât etmiyeceğim” diye bir sözünü duydunuz mu?” dedi. Eshâb-ı kiram “Hayır duymadık” dediler. Hazreti Abbâs, Hazreti Ömer’e dönerek “Yâ Ömer, bu husûsta senin bildiğin bir şey var mıdır?” deyince, Hazreti Ömer “yok” dedi. Bunun üzerine Hazreti Abbâs “Hiç bir kimse, Peygamber efendimizin ölmeyeceğini söyleyemez. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Resûlullah (aleyhisselâm) ölümü tadmış bulunmaktadır: Allahü teâlâ O’na şöyle buyurdu: “Muhakkak, sen de Öleceksin, onlar da öleceklerdir. Sonra, hiç şüphesiz, hepiniz Rabbinizin huzûrunda muhakemeye duruşacaksınız” (Zümer: 30-31) Ey insanlar! Şunu iyi biliniz ki, Resûlullah (aleyhisselâm) vefât etti. O, İslâmiyetin bütün hükümlerini tamamladıktan sonra aramızdan ayrıldı. Defin işlerini bir an önce yapalım. Onu, kabr-i şerîfine koymamıza da engel olmayınız. Kardeşim Ömer’in dediği doğruysa, Allahü teâlâ Onu, kabrinin üzerindeki toprağı giderek yanımıza tekrar göndermekten aciz değildir. Resûlullah (aleyhisselâm) vefât etmiştir. Nihâyet o da bizler gibi insandır” dedi. Hazreti Ebû Bekir de buna benzer bir konuşma yaptı. Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı kiram, Peygamber efendimizin vefât ettiğine kanaat getirdiler.

Peygamber efendimizin (aleyhisselâm), mübârek cenâzelerini yıkamak üzere Hazreti Ali, Hazreti Abbâs, Hazreti Abbâs’ın oğulları Fadl ve Kusem, Hazreti Üsâme bin Zeyd ve Hazreti Sâlih odaya girip kapıyı kapadılar. Peygamber efendimizi, gömleği üzerinde olduğu halde yıkamağa başladılar. Hazreti Abbâs ve oğulları su döküp, Peygamber efendimizi sağa, sola döndürdüler. Hazreti Ali de yıkadı. Yıkadıkça evin içine misk kokusu ve benzerini daha görmedikleri çok güzel bir koku yayıldı. Sonra üç parça kefen ile kefenledikten sonra, vefât ettiği yere kabr-i şerîfi kazılıp, lahd şekline getirildi, Hazreti Abbâs da kabre girerek, Resûlullah (aleyhisselâm) efendimizi, kabr-i şerîfine koydular.

Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) bir gün Hazreti Abbâs’a “Ey Abbas sana bir ihsânda bulunayım mı? Sana akrabalık hakkını ödeyip faydalı olayım mı?” buyurdular. O da “Evet, Yâ Resûlallah” deyince, Peygamber efendimiz: “Ben,

sana bir şey öğreteyim ki, onu istediğin zaman, Allahü teâlâ, senin günahının evvelini ve âhirini, yenisini ve eskisini, kasıtlısını ve kasıtsızını, küçüğünü, büyüğünü, gizlisini ve açığını bağışlasın. Dört rek'at namaz kılarsın, Her rek'atda Fâtiha'dan sonra bir sûre okuyup ayakta iken onbeş defa (Sübhânallahi velhamdülillahi velâ ilahe illallahü vallahü ekber) dersin. Rükûya eğilince bunu on defa söylersin. Rükûdan ayağa kalktığında, ayakta olduğun hâlde, bunu on defa söylersin sonra secdeye varır, orada on defa söylersin. Secdeden kalkıp oturduğunda on defa söylersin. Tekrar secdeye vardığında on defa söylersin. Sonra secdeden başını kaldırıp oturduğun halde on defa daha söylersin. Sonra ikinci rekâta kalkarsın. Birinci rekâttaki gibi dört rekâtı da kılarsın. Bu, her rek'atta yetmişbeş, dört rekâtte üçyüz eder. Artık senin günahlarının Alic'in (yürümekle dört gecede katedilen kumluk bir yer) kumlarının sayısı kadar da olsa, Allahü teâlâ seni bağışlar. Bunu her gün bir defa kılmağa gücün yeterse kıl" buyurdu. Hazreti Abbas, "Yâ Resûlallah, bunu hergün yapmağa kimin gücü yeter?" deyince Peygamber efendimiz de "Hergün kılmağa gücün yetmezse, her Cuma bir defa kıl. Her Cuma kılamazsan, ayda bir defa kıl. Ayda bir defa kılamazdan senede bir defa kıl Senede bir defa kılamazsan ömründe bir defa olsun kıl" buyurdu.

Peygamber efendimiz, bir gün Hazreti Abbâs'a "Yarın sabah (ki pazartesi günüdür) sen ve çocukların bana gelin, size duâ edeceğim" buyurdu. Sabah olunca beraberce Resûlulullah'ın (aleyhisselâm) huzûruna gittik. Kendisinin husûsi yakınları olduğumuza ve hepimizin bir kişi gibi olduğumuza, Allahü teâlânın da rahmetini üzerimize eşit miktardaki yaymasına işâret olarak, kendi abasını üzerimize örttü. Sonra: "Ey Allahım Abbas'ı ve oğullarını mağfiret eyle ve bağışla. Öyle ki, hiç günahları kalmasın... Yâ Rabbi onu, oğullarını meydana gelecek afet ve belâlardan koru." diye duâ etti.

Bir muharebede Hazreti Ömer, askeri idâre etmek, ordunun başında bulunmak için cepheye gitmek istemişti. Hazreti Abbâs, Hazreti Ömer'in Medine'de kalmasının daha yerinde olduğu, kumandan olarak başka birinin gitmesinin daha uygun olacağı şeklindeki fikrini beyan etmiş, Hazreti Ömer de bu fikri kabûl etmişti. Diğer Eshâb-ı kiram da yapılacak işlerde kendisiyle istişâre ederlerdi. Medine'de kuraklık olunca, Hazreti Ömer, Hazreti Abbâs'ın duâ etmesini istedi. Hazreti Abbâs duâ edip, duâsı bereketiyle yağmur yağdı ve toprak yeşillendi. Bundan sonra Hazreti Ömer; "Hazreti Abbâs, Allahü teâlâ ile bizim aramızda vesiledir." buyurdu. Peygamber efendimize yakınlığı ve faziletlerinin çokluğundan dolayı herkes tarafından sevilir, sayılır hürmet edilir bir zât idi. Herkes kendisine imrenirdi. Hazreti Abbâs gelince, Hazreti Ömer, Hazreti Osman gibi büyük zâtlar, hürmetlerinden ve tevâzularından ayağa kalkarlardı.

Peygamber efendimiz'den sonra, sakin ve sade bir hayat yaşadı. Hazreti Ömer, fetihlerden elde edilen ganîmetlerden, Hazreti Abbâs'a hisse ayırırdı. Hazreti Ömer, Mescid-i Nebevî'nin genişletilmesini istedi. Mescidin hemen yanında Hazreti Abbâs'ın evi vardı. Hazreti Ömer bu evi satın almak istedi. Hazreti Abbâs ise evini hediye olarak verdi.

Çok zengin olan Hazreti Abbâs, Medineye yerleştikten sonra yapılan bütün muharebelerde ve husûsen Bizans'a karşı gerçekleştirilen seferde, İslâm ordusunun techizi için çok yardım etti. Çok cömert idi. İkram ve ihsânları çok idi. Köleleri satın alıp, âzad eder ve böyle yapmayı çok severdi. Yetmiş köle âzâd ettiği meşhûrdur. Yakın akrabayı ziyâret etmeğe, onların haklarını yerine getirmeğe çok dikkat eder, muhtaç olanlara yardım ederdi. Peygamber efendimiz kendisini çok severdi.

Abbâs bin Abdulmuttalib (radıyallahü anh) ömrünün sonunda göremez oldu. Hazreti Osman'ın şehîd edilmesinden iki sene evvel, 32 (m. 652)'de, Medine-i münevvere'de vefât etti. 88 yaşında idi. Cenâze namazını Hazreti Osman kıldırdı. Bâki kabristanına defn edildi. Uzun boylu, beyaz benizli güzel bir zât idi. Kızlarından başka on erkek evladı vardı. Oğulları, Fadl, Abdullah, Ubeydullah, Kusem, Abdurrahmân, Ma'bed, Haris, Kesir, Avn ve Temâm'dır (r.anhüm). Bunların içinde Hazreti Abdullah bin Abbâs, ilimde çok yüksek idi. Hazreti Abbâs'ın kız çocukları içinde Hazreti Ümmü Gülsüm binti Abbâs bazı hadîs-i şerîfler rivâyet etmiştir. Hazreti Abbâs'ın, Fâtıma binti Cüneyd bin Amr ve Ümm-ül-Fadl Lübâbet-ül-Kübrâ isimlerinde iki hanımı bilinmektedir.

Rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bazıları şunlardır:

"Rab olarak Allah, Din olarak İslâm, Peygamber olarak da Muhammed'i (aleyhisselâm) kabûl eden kimse imânın tadını tatmıştır."

"Misvak kullanın, çünkü misvak, ağzın temiz kalmasına ve Rabbimizin râzı olmasına sebebtir."

"Allah korkusundan mü'minin kalbi ürperdiği vakit, ağacın yaprakları düşer gibi günahları dökülür."

"Bu Abdulmuttalib oğlu Abbâs'dır. Kureyşde en cömert ve akrabalık bağlarına en saygılı olandır."

"Abbâs, bendendir. Ben Abbâs'danım"

"Abbâs, benim vasim ve varisimdir."

"Abbâs, amcamdır. Beni korumuştur. Ona eza eden bana eza etmiş olur."

"Abbâsoğullarından melikler olacak, ümmetimin başına geçecekler, Allahü teâlâ dîni onlarla azîz ve hâkim kılacak."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 970

2) Eshâb-ı Kirâm sh. 279

3) El-A'lâm cild-3, sh. 262

4) Tabakât-ı İbn-i Sa'd cild-1 sh. 221, 223, cild-3, sh. 602, cild-2, sh. 271

5) El-Menhel-ül-Azb-ül-mevrûd cild-7, sh. 206

6) Sünen-i Ebî Davûd cild-2, sh. 32

7) Sahîh-i Buhârî İstiska bab 3

8) Sahîh-i Müslim cild-3, sh. 1398

9) Sünen-i Tirmizî Menâkıb bab 28

10) İbn-i Mâce Mukaddime bab 11, Mesâcid bab 187

11) El-İstiâb cild-8, sh. 94

12) El-İsâbe cild-2, sh. 271

13) Müsned-i Ahmed bin Hanbel cild-2, sh. 207

14) Târîh-i Dimaşk cild-7, sh. 226

15) Ensâb-ül-eşrâf cild-1, sh. 567